

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Poznaniu

LPO – 4114-005-02/2014
I/14/010

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Poznaniu
ul. Dożynkowa 9H, 61-662 Poznań
T +48 61 655 62 00, F +48 61 655 62 01
lpo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli I/14/010 – Udzielanie świadczeń osobom uprawnionym do alimentów w województwie wielkopolskim.

Jednostka przeprowadzająca kontrolę Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu.

Kontrolerzy Jolanta Oko-Brzezińska, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 92876 z 20 listopada 2014 r.

[Dowód: akta kontroli str. 1-2]

Jednostka kontrolowana Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołaczkowie (dalej „OPS”).

Kierownik jednostki kontrolowanej Lidia Kwiatkowska, Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (dalej „Kierownik”).

[Dowód: akta kontroli str. 4]

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości¹ działalność kontrolowanego OPS w zakresie udzielania osobom uprawnionym do alimentów świadczeń z funduszu alimentacyjnego w latach 2012-2014 (do dnia zakończenia kontroli). Ocenę ogólną uzasadniają oceny cząstkowe kontrolowanych obszarów.

Uzasadnienie oceny ogólnej

NIK pozytywnie, ocenia działania OPS w zakresie:

– prawidłowo przyznanych i wypłaconych świadczeń alimentacyjnych tj. ustalonych w trybie określonym w art. 15 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów², zwana dalej „ustawą o pomocy osobom uprawnionym do alimentów”.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły:

- prowadzenia postępowań w sprawie przyznania świadczeń z funduszu alimentacyjnego przez pracowników bez upoważnienia (art. 12 ust. 2 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów),
- nieprawidłowego określenia w decyzjach przyznających prawo do świadczenia z funduszu alimentacyjnego uzasadnienia faktycznego i prawnego (art. 107 § 3 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego³, zwanej dalej „Kpa”.
- wypłacenia świadczenia przed doręczeniem decyzji przyznającej prawo do świadczenia z funduszu alimentacyjnego (art. 110 Kpa),
- nieegzekwowania od osób składających wnioski o ustalenie prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego wskazywania innych osób (poza ojcem lub matką

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Dz. U. z 2012 r., poz. 1228, ze zm.

³ Dz. U. z 2013 r., poz. 267, ze zm.

dziecka) zobowiązanych względem osoby uprawnionej do alimentacji (art. 15 ust. 3 pkt 3 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Nabywanie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz ich przyznawanie i wypłacanie

Opis stanu
faktycznego

Od 1 sierpnia 2012 r. do 30 września 2014 r. złożonych zostało do OPS - 85 wniosków o ustalenie prawa do świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Wnioski te spełniały kryteria w zakresie przyznania prawa do świadczenia alimentacyjnego i na ich podstawie Kierownik OPS wydała 85 decyzji przyznających prawo do świadczeń z funduszu alimentacyjnego⁴. W latach 2012-2014⁵ uprawnione do świadczeń z funduszu alimentacyjnego były 132 osoby, którym z funduszu alimentacyjnego wypłacono łącznie 376.148,05 zł. OPS w ww. latach nie korzystał z art. 10 ust. 4 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów tj. nie przekazywał świadczeń w całości lub w części w formie rzeczowej⁶.

OPS w latach 2012-2014⁷ nie wydał decyzji odmawiającej świadczenia z funduszu alimentacyjnego, a także nie wydał żadnej decyzji w sprawie wstrzymania wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

W latach 2012-2014⁸ wystąpił jeden przypadek zwrotu nienależnie pobranych świadczeń w kwocie 350 zł⁹ przez osobę uprawnioną z powodu ustania obowiązku alimentacyjnego w stosunku do osoby uprawnionej¹⁰. W ww. latach wystąpiły trzy przypadki¹¹ zmiany wysokości wypłaconych świadczeń, spowodowane zmianą wysokości (wzrostem) zasadzonych alimentów o łączną kwotę 4.558,05 zł¹².

[Dowód: akta kontroli str. 35-40, 401-422]

Badaniem objęto 60 wniosków¹³. Wszystkie badane wnioski zawierały kompletny materiał dowodowy (spełniający wymagania art. 15 ust. 4 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów i § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 lipca 2010 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania, sposobu ustalania dochodu oraz wzorów wniosku, zaświadczeń i oświadczeń o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego¹⁴. Badane wnioski (poza 26 wnioskami) zawierały informacje wymagane w art. 15 ust. 3 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

[Dowód: akta kontroli str. 41-280]

⁴ Na okres świadczeniowy od 1 października 2012 r. do 30 września 2013 r. i na okres od 1 października 2013 r. do 30 września 2014 r.

⁵ W okresie świadczeniowym od 1 października 2012 r. do 30 września 2013 r. i na okres świadczeniowy od 1 października 2013 r. do 30 września 2014 r.

⁶ OPS nie otrzymał informacji, że osoba uprawniona bądź jej przedstawiciel ustawowy marnotrawią wypłacane świadczenia z funduszu alimentacyjnego.

⁷ W okresie świadczeniowym od 1 października 2012 r. do 30 września 2013 r. i na okres świadczeniowy od 1 października 2013 r. do 30 września 2014 r.

⁸ W okresie świadczeniowym od 1 października 2012 r. do 30 września 2013 r., w okresie świadczeniowym od 1 października 2013 r. do 30 września 2014 r. i w okresie świadczeniowym od 1 października 2014 r. do 30 września 2015 r. (wg stanu na 19 grudnia 2014 r.)

⁹ Decyzja nr GOPS.451.38-2.2012 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie nienależnie pobranych świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

¹⁰ Wyrok zaoczny z dnia 11 marca 2013 r. o ustalenie ustania obowiązku alimentacyjnego.

¹¹ Decyzja nr GOPS.451.22-1.2012 z dnia 26 lutego 2013 r. (zmiana z 300 zł na 400 zł), decyzja nr GOPS.451.23-1.2012 z dnia 26 lutego 2013 r. (zmiana z 300 zł na 400 zł) i decyzja nr GOPS.451.18-1.2013 z dnia 12 maja 2014 r. (zmiana z 300 zł na 400 zł)

¹² W okresie świadczeniowym od 1 października 2012 r. do 30 września 2013 r. z kwoty 10.800 zł na kwotę 14.158,05 zł i w okresie świadczeniowym od 1 października 2013 r. do 30 września 2014 r. z kwoty 7.200 zł na kwotę 8.400 zł.

¹³ Odpowiednio 20 wniosków z okresu świadczeniowego od 1 października 2012 r. do 30 września 2013 r., 20 wniosków z okresu świadczeniowego od 1 października 2013 r. do 30 września 2014 r. i 20 wniosków z okresu świadczeniowego od 1 października 2014 r. do 30 września 2015 r. (według stanu na 19 grudnia 2014 r.).

¹⁴ Dz. U. z 2010 r., Nr 123, poz. 836, ze zm.

Kierownik OPS na podstawie ww. wniosków wydała 60 decyzji przyznających prawo do świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Świadczenia te przyznane zostały osobom spełniającym wymagania art. 9 i art. 10 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Decyzje przyznające prawo do świadczenia spełniały wymagania art. 107 § 1 Kpa, w zakresie oznaczenia organu, daty wydania, oznaczenia stron, powołania podstawy prawnej, rozstrzygnięcia, pouczenia i podpisu, poza uzasadnieniem faktycznym i prawnym, które zostało w ww. decyzjach określone w sposób niezgodny z art. 107 § 3 Kpa.

[Dowód: akta kontroli str. 41-400]

Badane decyzje¹⁵ wydane zostały w terminach określonych w art. 20 ust. 4 i 5 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów oraz w art. 35 Kpa. Uprawnionym wypłacone zostały świadczenia z funduszu alimentacyjnego po doręczeniu decyzji zgodnie z art. 110 Kpa (poza jednym przypadkiem¹⁶).

[Dowód: akta kontroli str. 41-280]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanego OPS, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Objęte badaniem 60 postępowań w sprawach przyznawania świadczeń z funduszu alimentacyjnego (w wyniku, których wydano 60 decyzji i wypłacono świadczenia w łącznej kwocie 252.948,05 zł) w latach 2012-2014 (do 26 listopada) prowadzili pracownicy OPS, bez wymaganego w art. 12 ust. 2 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów upoważnienia. W myśl ww. przepisu to Kierownik OPS przed powierzeniem pracownikom OPS prowadzenia ww. postępowań była zobowiązana uzyskać upoważnienia od Wójta Gminy Kołaczkowo dla pracowników do prowadzenia takich postępowań.

Jeszcze w trakcie kontroli NIK, Kierownik OPS złożyła takie wnioski (26 listopada 2014 r.) i dopiero 27 listopada 2014 r. Wójt Gminy Kołaczkowo upoważnił pracowników OPS do prowadzenia postępowań w sprawach przyznawania świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

[Dowód: akta kontroli str. 27-34, 41-280, 486-489]

Kierownik OPS w wyjaśnieniu podała, że powierzyła prowadzenie ww. postępowań pracownikom OPS bez stosownych upoważnień, ponieważ błędnie interpretowała art. 12 ust. 2 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

[Dowód: akta kontroli str. 485]

2. W jednym przypadku (na 60 badanych) stwierdzono dokonanie wypłaty świadczeń przed doręczeniem decyzji przyznającej prawo do świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Zgodnie z art. 110 Kpa, organ administracji publicznej, który wydał decyzję, jest nią związany od chwili doręczenia lub ogłoszenia. Kwota wypłaconego świadczenia przed doręczeniem decyzji wynosiła 400 zł (na 112.568,05 zł objętych kontrolą).

[Dowód: akta kontroli str. 93-96]

Z wyjaśnień pracownika odpowiedzialnego za wypłatę świadczeń wynika, iż doręczenie stronie decyzji zakończyło się niepowodzeniem, na skutek nieobecności wnioskodawcy. Wobec tego postanowiono telefonicznie poinformować wnioskodawcę o możliwym terminie wypłaty (na co podczas rozmowy telefonicznej

¹⁵ 60 decyzji tj. po 20 z każdego okresu świadczeniowego (od 1 października 2012 r. do 30 września 2015 r. – wg stanu na 19 grudnia 2014 r.)

¹⁶ W jednym przypadku na 60 badanych świadczenie to zostało wypłacone przed doręczeniem decyzji (jeden dzień przed doręczeniem decyzji)

wnioskodawca wyraził zgodę) i dopiero po dokonaniu wypłaty świadczenia, pracownik socjalny skutecznie doręczył decyzję.

[Dowód: akta kontroli str.493]

3. W 26 wnioskach (43,3% badanych spraw) brak było oświadczenia o miejscu zamieszkania, wieku, zatrudnieniu i sytuacji ekonomicznej innych osób poza matką lub ojcem dziecka (dłużnikiem głównym) zobowiązanych względem osoby uprawnionej do alimentacji. Wymóg takiego oświadczenia wynikał z art. 15 ust. 3 pkt 3 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. OPS postąpił niezgodnie z § 5 ust. 1 rozporządzenia w sprawie sposobu i trybu postępowania, sposobu ustalania dochodu oraz wzorów wniosku, zaświadczeń i oświadczeń o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego i w przypadku złożenia nieprawidłowo wypełnionego wniosku nie wezwał wnioskodawcę do jego uzupełnienia. Na podstawie ww. wniosków wydano decyzje i wypłacono świadczenia alimentacyjne w łącznej kwocie 34.130 zł (na 253.848,05 zł).

[Dowód: akta kontroli str. 41-280]

Pracownik odpowiedzialny za przyjęcie wniosku i za sprawdzenie poprawności jego wypełnienia wyjaśnił, że jego zdaniem z przepisów prawa wynika, iż obowiązkowe jest wskazanie głównego dłużnika, a więc ojca bądź matki dziecka, czyli osób wobec których prowadzi postępowanie, natomiast osoby zobowiązane w dalszej kolejności nie stanowią przesłanki negatywnej w procesie ustalania prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Ponadto, w wyjaśnieniu podał, że aktualnie (w okresie świadczeniowym 2014-2015) egzekwuje się od osób uprawnionych złożenie oświadczeń o wszystkich osobach zobowiązanych względem osoby uprawnionej do alimentacji, nie ograniczając się jedynie do podania danych głównego dłużnika (ojca czy matki dziecka).

[Dowód: akta kontroli str. 492-493]

4. W decyzjach (w 60 badanych) przyznających prawo do świadczeń alimentacyjnych, OPS podawał uzasadnienie faktyczne i prawne niezgodnie z art. 107 § 3 Kpa. Decyzje w przypadku uzasadnienia faktycznego nie zawierały wskazania faktów, które organ uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, oraz przyczyn, z powodu, których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, zaś w przypadku uzasadnienia prawnego w decyzjach nie podawano wyjaśnienia podstawy prawnej decyzji z przytoczeniem przepisów prawa. OPS w uzasadnieniu faktycznym decyzji ograniczył się do ogólnego stwierdzenia, że „osoba uprawniona spełniła niezbędne warunki określone w przepisach ustawy do nabycia uprawnień do świadczeń z funduszu alimentacyjnego.” Natomiast, co do uzasadnienia prawnego nie przytoczono przepisów prawa wraz z podaniem wyjaśnienia podstawy prawnej. Łączna kwota świadczeń wypłaconych na podstawie ww. decyzji wynosiła 253.848,05 zł.

[Dowód: akta kontroli str. 41-400]

Z wyjaśnień pracownika odpowiedzialnego za sporządzanie decyzji wynika, iż stosował wzór sporządzony przy udziale radcy prawnego, który nigdy nie był przedmiotem dyskusji, co do jego poprawności. Ponadto, w wyjaśnieniu podał, że jeżeli decyzja w całości uwzględnia żądanie strony, nie jest konieczne dogłębne wyjaśnienie podstawy prawnej w uzasadnieniu decyzji, a jedynie stwierdzenie faktu, iż strona spełnia wszystkie niezbędne warunki określone w przepisach ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, do nabycia uprawnień do świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Ww. pracownik wyjaśnił, że w pouczeniu decyzji podawał wszystkie istotne wyjaśnienia przepisów prawa, które są ważne dla

odbiorcy decyzji, aby ją prawidłowo zinterpretował i był pouczony o skutkach ewentualnego niezastosowania się do niej.

[Dowód: akta kontroli str. 493-494]

W ocenie NIK, przedstawione przez pracownika odpowiedzialnego za sporządzenie decyzji argumenty nie zasługują na uwzględnienie, ponieważ przywołane przepisy Kpa wyraźnie określają, co powinna zawierać decyzja i jak powinno zostać określone uzasadnienie faktyczne i prawne w decyzji.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność z badanym zakresie.

2. Realizacja wniosków pokontrolnych

Opis stanu faktycznego

OPS nie w pełni zrealizował wnioski pokontrolne, które Najwyższa Izba Kontroli przedstawiła w wystąpieniu¹⁷ pokontrolnym z dnia 5 listopada 2010 r. po kontroli przeprowadzonej w zakresie badania postępowań w sprawie ustalania prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych.

Dwa z czterech wniosków pokontrolnych (nr 1 i nr 2) wniesionych przez NIK, dotyczyły zakresu objętego niniejszą kontrolą¹⁸, wniosek nr 1 dotyczył rzetelnego prowadzenia i dokumentowania postępowań w sprawach o przyznanie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego, natomiast wniosek nr 2 dotyczył doręczania decyzji przez dokonaniem wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

[dowód: akta kontroli str. 495-499]

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanego OPS, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Jeden z wniosków pokontrolnych NIK (wniosek nr 2), dotyczył „doręczania decyzji przed dokonaniem wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego”. W toku kontroli NIK ustalono, że OPS (w jednym przypadku), dokonał wypłaty świadczenia przed doręczeniem decyzji, co zostało opisane na stronach 4 i 5 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

[dowód: akta kontroli str. 93-96, 95-499, 493]

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność z badanym zakresie.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁹, wnosi o:

- 1) dokonanie wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego po doręczeniu decyzji,
- 2) zawarcie w decyzjach uzasadnienia faktycznego i prawnego zgodnie z wymogami art. 107 § 3 Kpa.

¹⁷ Wystąpienie pokontrolne LPO-4101-14-03/2010 z dnia 5 listopada 2010 r. (wysłane 5 listopada 2010 r.) po kontroli przeprowadzonej w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kołaczku w temacie wywiązywanie się przez OPS z zadań na rzecz pomocy osobom uprawnionym do alimentów w latach 2007-2010 (do 30 września).

¹⁸ Pozostałe dwa nie były związane z zakresem niniejszej kontroli. Dotyczyły działań podejmowanych wobec dłużników alimentacyjnych.

¹⁹ Dz. U. z 2012 r., poz.82, ze zm.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, dnia **27** stycznia 2015 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler
Jolanta Oko Brzezińska
specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
z up. Grzegorz Malesiński
Wicedyrektor

.....
podpis

.....
podpis